

FIRUL DE AUR

de Israil Bercovici

Data premierei : 31 decembrie 1975.

Regia : ISRAIL BERCOVICI. Scenografia : DAN NEMŢEANU. Coregrafia : TRIXY CHECAIS. Muzica : AVRAM GOLDFADEN, HAIM SCHWARTZMAN, ADALBERT WINKLER. Conducerea muzicală : ADALBERT WINKLER.

Distribuția : SEIDY GLUCK ; SONIA GURMAN ; RUHELE HELLER-SCHAPIRA ; LEONIE WALDMAN-ELIAD ; MARIETTA NEUMAN ; LUCIA MAIER ; TRICY ABRAMOVICI ; SAMUEL FISCHLER ; ALBERT KITZL ; MIHAELA KREUTZER ; LENA MORARU ; ION PODOLEANU ; ABRAM NAIMARK ; SAMY GODRICH ; ISAC CASSVAN ; MANO RIPPEL ; RERE BERCOVICI ; RUDY ROSENFELD.

Prima cronică (și singura) dedicată deschiderii unui teatru evreiesc la Iași, „într-o grădină pe ulița mare”, i-o datorăm lui Mihai Eminescu. În Cierul de Iași IX, nr. 93, din vineri 20 august 1876, marea noastră poet scria rinduri elogioase despre jocul actorilor, remarcă „glasul plăcut, baritonal, al directorului trupei”, și prezenta întregul spectacol-coupé, alcătuit din patru piesete, acordind astfel un certificat de intrare în istoria culturii universale, teatrului evreiesc modern. Este vorba, cum bine se știe, de teatrul înființat în faimoasa grădină „Pomul verde”, de către Avram Goldfaden, publicist, autor de teatru, actor, compozitor, regizor și scenograf, al cărui nume a rămas un simbol, sinonim cu statuarea primei scene de cultură evreiască profesionistă în România secolului 19 și în lume. „Dacă am în mână o scenă, ea trebuie să fie o școală”, scria părintele teatrului idiș, autorul popularei *Vrăjitoare*, și, într-adevăr, teatrul din grădina lui Șimen Mark din tirgul Ieșilor, și apoi cel mutat în București, lângă salonul lui Lazăr Cafegiu, a fost o școală a moravurilor și a moralei, trăgându-și rădăcinile din viața cotidiană a spectatorilor săi și, vădit, din cultura românească înconjurătoare — în direcțiile ei programatice: astfel, în teatrul goldfadenian, folclorul, ca și temele de inspirație istorică, devin o constantă.

Sărbătorirea centenarului teatrului idiș marchează întreaga desfășurare a anului jubiliar 1976 la T.E.S. Atât repertoriul, bogat în pre-

Sceneta „Sacrificarea lui Isac”. În centru : Samuel Fischler (Avram), Tricy Abramovici (Isac) și Sonia Gurman (Sara)

Moment din „Prolog“. În prim-plan, Samuel Fischer (Goldfaden) și Leonie Waldman-Eliad (Artista)

miere cu texte inedite și valoroase, ca și reluările, într-o programare riguroasă, desfășurată cu exactitate pe parcursul unui întreg an calendaristic (de la 1 ianuarie la 31 decembrie 1976), denotă atenția deosebită acordată centenuarului.

Startul acestui an jubiliar pentru T.E.S. s-a produs cu un spectacol-cadru, ca să spunem așa, cu reluarea într-o ediție nouă, înprospătată, a mai vechii reprezentații *Firul de aur*, revistă muzical-teatrală, creată de distinsul scriitor de limbă idiș Israil Bercovici și dedicată creației lui Avram Goldfaden. Montarea înnoadă diferite momente și episoade semnificative din biografia și creația creatorului scenei de la „Pomul verde“, presărind fragmentele teatrale cu intermedii solistice, alternând cupletele de epocă cu momente de dans stilizat — prezentarea „firului de aur“ valorificând totodată potențialul creator al trupei. În ciuda unor lungimi nejustificate, spectacolul este plăcut colorat, creînd atmosfera propice unor evocări ușor nostal-

Tricy Abramovici și Rudy Rosenfeld într-un moment muzical-coregrafic

gice în jurul unor mostre grăitoare din bogata creație goldfadeniană, urmărindu-se creșterea și dezvoltarea acestui repertoriu, de la începuturile lui naive, ce ne amintesc de scenele lui Facca, Costachi Caragiale și Matei Millo, până la operetele de răsunet, cu o tipologie antologică, de referință. Firește, un spectacol-prelucrare după „opere“ presupune o selecție, ce nu exclude o anumită doză de subiectivism; aici, după părerea noastră, predomină gustul revuistic și momentele muzical-coregrafice (excelent realizate, dealtfel: „teatrul cu cantori“, „în piață“, „sacrificarea lui Isac“), dar, poate, în dauna marcării temelor grave, a accentelor dureroase, de opri-mare socială și rasială, puternic prezente în dramaturgia lui Goldfaden, ca și în evoluția teatrului idiș post-goldfadenian. Reprezentația eludează, într-o anumită măsură, unele personaje, simboluri și conflicte, relevante pentru condiția istorică a mesajului acestui teatru. Ne gândim la biblia Sulamita sau, dimpotrivă, la Hoțmach, neguțatorul de mărun-țișuri. Conceput de autorul său doar ca o revistă, *Firul de aur* e condus de regizorul său, același Israil Bercovici, după legile genu-lui, și rezultatul este plăcut și atractiv. În-tregul colectiv cîntă, dansează și joacă, schim-bînd la înțelea rolurile și mînuind la vedere „măștile“, demonstrînd o serioasă disponibi-litate profesională pentru acest gen specific scenei de limbă idiș. Toate generațiile de ac-tori se manifestă aici cu egală dezinvoltură și plăcere în joc, realizînd o efervescență comu-nicare scenică și o exemplară osmoză între replica „spusă“ și cea cîntată, între gestul rea-list și mișcarea stilizată.

Prezentă fiind în scenă întreaga trupă, se cuvine înții notat rezultatul colectiv, eminent, și apoi, firește, performanțele individuale. „Bătrîni“ teatrului joacă cu o mare tinerețe, și ne gândim la compozițiile pline de aplomb ale lui Seidy Glück, în multiple ipostaze, de la vrăjitoare la „nemîța“ Carolina; la Sa-muel Fischer, dezinvolt Goldfaden, bonom și inteligent „meneur du jeu“, pivot al repre-

zenației; la Mano Rippel, excelând în Hotmach, și la Avram Naimark, în diferitele și suculente sale înfățișări (Lot, Vaști, Kupper); la regretatul Isac Cassvan, a cărui naturalețe și al cărui farmec scenic le-am admirat (în rolul Librescu) fără să bănuim că-l vedem pentru ultima dată. Prezențe elocvente realizează apoi Ruhele Heller-Schapira, Leonie Waldman-Eliad, Marietta Neuman, Sonia Gurman, deopotrivă în momentele lor solistice ca și în cele de figurație; tinerii joacă cu mare plăcere, cu pasiune, remarcându-se talentata și frumoasa Triey Abramovici, cuplul comic de reală anvergură Rudy Rosenfeld—Bebe Bercovici, registrul dramatic extrem de întins al lui Albert Kitzl, spontaneitatea dramatică a Mihaelei Kreutzer, plasticitatea Lenei Moraru.

Furul de aur este un prim gong, de bun augur, pentru anul centenar al Teatrului Evreiesc.

Mira Iosif

TEATRUL NAȚIONAL „VASILE ALECSANDRI” DIN IAȘI

COPACII MOR ÎN PICIOARE

de Alejandro Casona

Premiera : 28 noiembrie 1975.
Regia : CALIN FLORIAN. Decorul :
N. VERICEANU. Costumele : SAFTA
SERBU. Traducerea : TUDOR STER-
IADE și CALIN FLORIAN.

Distribuția : MARGARETA BACIU
(Bunica) ; ION SCHIMBISCHI (Senor
Balboa) ; MARIA MUNTEANU (Marta-
Isabela) ; EMILIAN BELCIN (Directo-
rul) ; VIRGINIA RAICIU (Genoveva) ;
SAUL TAIȘLER (Pastorul) ; SILVIA
POPA (Helena, secretară) ; ANTOA-
NETA GLODEANU (Felisa) ; VIRGIL
RAICIU (Celălalt) ; CONSTANȚA LER-
CA (Amelia, dactilografă) ; ALEXAN-
DRU BLEHAN (Scamatorul) ; VALE-
RIU BOBU (Vinătorul) ; PUIU VASI-
LIU (Cerșetorul).

Sînt momente în existența unui teatru cînd
criteriile după care se întocmește programul
repertorial suferă modificări pe scara priori-

taților. Un astfel de moment a trăit Teatrul
Național „Vasile Alecsandri” din Iași, cînd
a decis să reprezinte *Copacii mor în picioare*,
piesă „de cameră”, piesă mai potrivită sce-
nelor mici, piesă, deși întotdeauna și peste
tot plăcută, îngăduită cu oarecare zimbet
de bunăvoință. Prin ce contravine ea poli-
ticii repertoriale a importantului teatru mol-
dovean ? Prin ce contrazice ea ambițiile mult
sporite pe care le descifrăm în citirea reper-
toriului acestui teatru ? Prin nimic, de fapt.
Prin nimic altceva decît că o socotim, fără
nici o umbră de dispreț, fără nici o undă
de superioară ironie, oarecum stingheră ală-
turi de capodopere semnate de Caragiale,
Molière, Cehov, Gogol și Max Frisch. Dar,
spuneam, uneori criteriile își schimbă locul
între ele, de data aceasta alegerea fiind fă-
cută din dorința de a prileji unei stimabile
actrițe a teatrului să se sărbătorească — și
să fie sărbătorită — pentru cinci decenii și
jumătate de neîntreruptă activitate pe scena
ieșeană. Neîntreruptă și prestigioasă activi-
tate, pentru că Margareta Baci, azi septua-
genară, cu personalitatea ei artistică, bogat
dăruită și complexă, domină scena de peste
jumătate de veac, continuînd o tradiție care
e a teatrului ieșean, dezvoltînd un stil care
e propriu școlii ieșene. Nu mă sfîșie să
spun că Margareta Baci e o mare actriță
și că, alături de Gh. Popovici, Ion Lascăr,
Nicolae Șubă, Nicolae Veniaș, Miluță Gheor-
ghiu și Ștefan Dăncinescu, a scris un im-
portant capitol din istoria teatrului contem-
poran al țării noastre. Bunica — interpre-
tată de Margareta Baci — stîlp pe care se
sprijină întreaga construcție dramatică a lui
Alejandro Casona, personaj care, prin com-
plexitate și prin substanța densă a mesajului
său de omenie, credință și înțelegere, depășește
cadrele înseși ale piesei, e pe măsura
acestei subtile actrițe, acestei interprete de
înalță ținută, Margareta Baci o înfățișează
pe Bunica în toată splendoarea ei de femeie
care a trăit frumos și a îmbătrînit frumos,
a rămas credincioasă unei conduite exem-
plare și i-a îndrăgit pe cei din jur pentru
ce poartă ei mai curat și demn. Suferința
fizică e abia marcată, lacrimile sînt reprî-
mate, jocul interpretei poartă semnul unei
mari distincții, unei nobile rețineri, unei stă-
pîniri a artei care tînde către perfecțiune.

Cu multă căldură umană, cu o nesfîrșită
blîndețe îl înfățișează Ion Schimbischi pe
soțul ei, atent dăruit, învăluit. Într-un
spectacol structurat cu meșteșug sigur de
regizorul Calin Florian — care e, împreună
cu Tudor Steriade, și traducătorul piesei —
spectacol limpede, cu chibzuință lipsit de
artificii și de note apăsător melodramatice,
sau mai făcut remarcăți Saul Taișler, Virgil
Raiciu și Alexandru Blehan, pentru mici și
colorate portrete. Dar n-au convins tinerii
Emilian Belcin și Maria Munteanu. Primul,
pentru că în rolul Directorului — generos
animator al ciudatei instituții de filantropie
— a fost prea uscat, prea rece și prea
lipsit de farmec. A doua, interpreta dublului